

Κείμενο 1

Καλλιτεχνικά Επαγγέλματα

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί απόσπασμα από την επιστημονική εργασία της Χριστίνας Κιουλάφη «Ανεργία και εργασιακή ανασφάλεια. Οι όψεις ενός εμμένοντος κινδύνου», που εκδόθηκε το 2013.

Σε γενικές γραμμές, η καλλιτεχνική εργασία και οι κανόνες λειτουργίας των καλλιτεχνικών επαγγελμάτων συνιστούν γρίφο και πρόκληση για τους κοινωνικούς επιστήμονες, και ειδικότερα για όσους ασχολούνται με την κοινωνιολογία των επαγγελμάτων, καθώς για την καλλιτεχνική εργασία τείνει να επικρατεί η εικόνα μιας ανώτερης δραστηριότητας, ενώ τα καλλιτεχνικά επαγγέλματα γίνονται αντιληπτά ως «επαγγελματικοί κόσμοι εκτός κανόνων».

Βεβαίως, εμπειρικές μελέτες των τελευταίων χρόνων, κοινωνιολογικής κυρίως προέλευσης, συνέβαλαν στην «απομυθοποίηση» της καλλιτεχνικής εργασίας και των καλλιτεχνικών επαγγελμάτων, αναδεικνύοντας τις συνθήκες άσκησης τους. Οι εργασιακές συνθήκες για τους καλλιτέχνες είναι τις περισσότερες φορές πολύ δύσκολες, δεδομένου ότι η αυτοαπασχόληση, η μερική απασχόληση, η περιοδική εργασία, η απασχόληση σε πολλούς εργοδότες κ.λπ. είναι οι κυρίαρχες μορφές οργάνωσης της εργασίας. Αυτή η κατάσταση συνοδεύεται και από υψηλά ποσοστά ανεργίας, συνέπεια κυρίως του γεγονότος ότι σχεδόν σε μόνιμη βάση η προσφορά καλλιτεχνών ξεπερνά τη ζήτηση στην αγορά εργασίας.

Το ερώτημα είναι, λοιπόν, γιατί τόσο άτομα ελκύονται από τα καλλιτεχνικά επαγγέλματα δεδομένων των δυσκολιών που καλούνται να αντιμετωπίσουν. Με άλλα λόγια, πώς ερμηνεύεται το γεγονός ότι κάποιοι θέλουν να ασκήσουν ένα επάγγελμα που είναι ελκυστικό μεν, αλλά ταυτόχρονα αρκετά επισφαλές;

Δύο είναι οι συνηθισμένες κατηγορίες κινήτρων που ωθούν κάποιον στο να ασκήσει ένα επάγγελμα. Αφενός η προσδοκία για αυξημένα κέρδη και αφετέρου οι μη οικονομικές ανταμοιβές που προκύπτουν από την άσκηση του. Στην περίπτωση των καλλιτεχνικών επαγγελμάτων μπορεί η προσδοκία για αυξημένα κέρδη (καθώς και για μεγάλη αναγνωρισιμότητα) να λειτουργεί ως κίνητρο κατά την ένταξη σε μια καλλιτεχνική αγορά εργασίας. Ωστόσο, ακόμη και αν δεχτούμε αυτό το κίνητρο, η ίδια η εργασιακή πραγματικότητα και το χαμηλό επίπεδο των μέσων αμοιβών το θέτουν υπό αμφισβήτηση, ιδίως όταν πρόκειται για την παραμονή σε ένα καλλιτεχνικό επάγγελμα. Σε αυτήν την περίπτωση προέχουν κυρίως οι μη οικονομικές ανταμοιβές της καλλιτεχνικής εργασίας, όπως οι ψυχολογικές και κοινωνικές ανταμοιβές, οι ελκυστικές συνθήκες εργασίας, ο μη επαναλαμβανόμενος, εναλλασσόμενος χαρακτήρας της δουλειάς κ.λπ.

Παράλληλα, οι ίδιοι οι καλλιτέχνες αντιλαμβάνονται συχνά το επάγγελμά τους ως απόρροια ενός καλέσματος ή ενός προσωπικού ακαταμάχητου πάθους που τους κυριαρχεί, μιας «εσωτερικής ώθησης», ως ένα επάγγελμα που το ασκούν όχι για τα κέρδη αλλά για την «αγάπη». Κατά συνέπεια η παραμονή σε αυτό προϋποθέτει ένα ιδιαίτερο είδος αφοσίωσης και προσήλωσης, που σχετίζεται και με άλλου είδους ανταμοιβές, εκτός από τις υλικές.

Κείμενο 2

Ο κίτρινος φάκελος

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Μ. Καραγάτση «Ο κίτρινος φάκελος», τ. Β', Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα 2008. Στην παρακάτω σκηνή ένας νέος, ο Μίλτος Ρούσης, εκθέτει στον Διοικητή της Τράπεζας Εμπορικών Παροχών, τον Γιούγκερμαν, την πρότασή του για την εκμετάλλευση της Ελληνικής Μεταλλουργίας, η οποία λόγω πτώχευσης ελέγχεται από την Τράπεζα.

[...]

-Οι εγκαταστάσεις της ΕΛΜΕΤ¹ —με μερικές αναπροσαρμογές κι επεκτάσεις, που πρέπει να γίνουν επείγοντως— θα είναι σε θέση να παραγάγουν πολλά είδη απαραίτητα στις ενόπλους δυνάμεις. Και πρώτα, ποδήλατα...

-Ποδήλατα; επανέλαβε ο Γιούγκερμαν, με ανήσυχο βλέμμα.

-Σ' έναν νέο πόλεμο, τα ποδήλατα θα παίξουν ρόλο. Θα μπορέσουμε και να μοντάρουμε (δεν λέω να κατασκευάσουμε) μοτοσυκλέτες, σε τιμή συμφέρουσα. Θα φτιάσουμε εξαρτήματα και ανταλλακτικά όπλων και πυροβόλων, ακόμα κι ανταλλακτικά αυτοκινήτων... Αυτά για τον πόλεμο. Αλλά κι η ειρήνη δεν με φοβίζει. Θα γεμίσω την Ελλάδα με πάμφθηνα ποδήλατα. Θα φτιάσω μπανιέρες, λαβομάνια, νεροχύτες, σώματα καλοριφέρ. Το εργοστάσιό μου, τεχνικώς τελειότητα, δεν φοβάται κανέναν ελληνικό συναγωνισμό. Δεν θέλω ούτε δασμολογική προστασία, όταν έχω συνέταιρο την Τράπεζα Εμπορικών Παροχών. Οι όροι χρηματοδότησης θα μου επιτρέψουν να γονατίσω τους εισαγωγείς Εξωτερικού. Γιατί, μετά τις πρώτες μου επιτυχίες, θα μου ανοίξτε τα ταμεία σας, κ. Γιούγκερμαν. Γιατί η Τράπεζα έχει τον τρόπο να επιβληθεί στο Κράτος, να κάνει αναπροσαρμογή δασμολογίου και να εξασφαλίσει παραγγελίες...

Ο Γιούγκερμαν τον άκουγε προσεχτικά. Κι όμως, με τη μνήμη του ξαναζούσε μια παλιά σελίδα της ζωής του. Ναι, εδώ και δέκα χρόνια, σε τούτο το ίδιο γραφείο, στεκόταν όρθιος —άσημος υπαλληλάκος τότε— μπροστά στον πανίσχυρο διοικητή, τον Φλωριάδη. Ο διοικητής τού έκανε καυστικές παρατηρήσεις για την ύποπτη αμέλεια που 'δειξε στην υπόθεση της «Γόρτυνος». Κι εκείνος, ο Γιούγκερμαν, αντί ν' απολογηθεί, αντεπετέθη θρασύτατα λέγοντας: «Όλ' αυτά τα 'κανα από σκοπού. Για να σας αναγκάσω να μου δώσετε τη διευθύνση της «Γόρτυνος», και να ξελασπώσω την Τράπεζα. Γιατί μόνον εγώ μπορώ να την ξελασπώσω». Τότε, ο τοτινός διοικητής κ. Φλωριάδης σηκώθηκε και του 'δωσε το χέρι λέγοντας:

—Σύμφωνοι, κ. Γιούγκερμαν.

Τώρα, σηκώνεται ο σημερινός διοικητής, ο κ. Γιούγκερμαν. Προτείνει το χέρι στον Μίλτο Ρούση και λέει:

—Σύμφωνοι, κ. Ρούση. Νομίζω όμως ότι 50.000 λίρες ρευστού κεφαλαίου είναι ανεπαρκείς, για να εκτελέσετε τα σχέδιά σας. Σας ανοίγω πίστωση 100.000 λιρών. Είσατε συνεταίρος της Τραπεζής Εμπορικών Παροχών. Go on², young man³! Go on!

¹ Η εταιρεία Ελληνική Μεταλλουργία

² προχώρησε, συνέχισε (φράση στην αγγλική γλώσσα)

³ νεαρέ (στην αγγλική γλώσσα)

ΘΕΜΑ 1**1ο υποερώτημα (μονάδες 10)**

Να παρουσιάσεις τους λόγους για τους οποίους, σύμφωνα με τη συντάκτρια του Κειμένου 1, κάποιοι θέλουν να ασκήσουν ένα επάγγελμα που είναι ελκυστικό μεν, αλλά ταυτόχρονα αρκετά επισφαλές (50-60 λέξεις).

Μονάδες 10

Σύμφωνα με τη συντάκτρια του Κειμένου 1, πολλοί θέλουν να ασκήσουν ένα καλλιτεχνικό επάγγελμα που είναι ελκυστικό, αλλά και επισφαλές, διότι έχουν την προσδοκία για μελλοντικά αυξημένα κέρδη και μεγάλη αναγνωρισιμότητα. Ακόμη και αν κάποιοι αναγνωρίζουν την οικονομική αβεβαιότητα του καλλιτεχνικού επαγγέλματος, αποβλέπουν σε ψυχολογικές, κοινωνικές ανταμοιβές, ελκυστικές συνθήκες εργασίας, εναλλασσόμενο χαρακτήρα δουλειάς. Τέλος, η αγάπη για την καλλιτεχνική εργασία αναγνωρίζεται ως παράγοντας αφοσίωσης σε αυτή.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η συντάκτρια του Κειμένου 1, ανάμεσα σε άλλους τρόπους, οργανώσει τη δεύτερη παράγραφο με παραδείγματα και με αίτιο - αποτέλεσμα. Να εντοπίσεις τα σημεία (μονάδες 6) και να γράψεις γιατί, κατά τη γνώμη σου, επιλέγει αυτούς τους τρόπους οργάνωσης (μονάδες 4).

Μονάδες 10

Η συντάκτρια του Κειμένου 1 επιλέγει να οργανώσει τη δεύτερη παράγραφο (εκτός από αιτιολόγηση) με παραδείγματα και αίτιο και αποτέλεσμα. Τα παραδείγματα (η αυτοαπασχόληση, η μερική απασχόληση, η περιοδική εργασία, η απασχόληση σε πολλούς εργοδότες κ.λπ.) κάνουν πιο κατανοητό και εύληπτο στους αναγνώστες το επιχείρημα/θέση της συντάκτριας ότι οι εργασιακές συνθήκες στα καλλιτεχνικά επαγγέλματα είναι πολύ δύσκολες. Ακόμη, το αίτιο-αποτέλεσμα στην παράγραφο (αίτιο: σχεδόν σε μόνιμη βάση η προσφορά καλλιτεχνών ξεπερνά τη ζήτηση στην αγορά εργασίας, αποτέλεσμα: υψηλά ποσοστά ανεργίας) βοηθάει τη συντάκτρια να τονίσει τις συνέπειες αυτής της κατάστασης (ανεργία) και να στηρίξει τη θέση της πως τα καλλιτεχνικά επαγγέλματα είναι ελκυστικά, αλλά και επισφαλή, γι' αυτό σύμφωνα με έρευνες «απομυθοποιούνται».

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να προσδιορίσεις τι δηλώνουν τα σημεία στίξης στις ακόλουθες φράσεις του Κειμένου 1:

α. τα εισαγωγικά: «επαγγελματικοί κόσμοι εκτός κανόνων» (1η παράγραφος),

β. τα εισαγωγικά: «απομυθοποίηση» (2η παράγραφος),

γ. η παρένθεση: (καθώς και για μεγάλη αναγνωρισιμότητα) (4η παράγραφος).

Μονάδες 15

Λειτουργία σημείων στίξης στο Κείμενο 1:

α. τα εισαγωγικά: «επαγγελματικοί κόσμοι εκτός κανόνων» (1η παράγραφος): μεταφορά, για να τονιστεί η ελευθερία που παρέχουν τα καλλιτεχνικά επαγγέλματα,

β. τα εισαγωγικά: «απομυθοποίηση» (2η παράγραφος): μεταφορά, με την οποία αναδεικνύονται οι δυσκολίες των καλλιτεχνικών επαγγελμάτων,

γ. η παρένθεση: (καθώς και για μεγάλη αναγνωρισιμότητα) (4η παράγραφος): προσθήκη ενός επιπλέον κινήτρου που η συντάκτρια θεωρεί ότι ωθεί τα άτομα να επιλέξουν ένα καλλιτεχνικό επάγγελμα.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Τα καλλιτεχνικά επαγγέλματα αποτελούν έναν μοναδικό και σημαντικό κλάδο της κοινωνίας, ο οποίος διακρίνεται από τη δημιουργικότητα, την έκφραση και το πάθος για την τέχνη. Ωστόσο, παρά τη σπουδαιότητα αυτή, τα καλλιτεχνικά επαγγέλματα συχνά αντιμετωπίζουν προκλήσεις και προβλήματα. Σε μια ημερίδα για τον σχολικό επαγγελματικό προσανατολισμό να εκφωνήσετε μια ομιλία στην οποία θα εκθέσετε τη σημασία των επαγγελμάτων αυτών και θα παρουσιάσετε τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν (350-400 λέξεις).

Αγαπητοί συμμαθητές και συμμαθήτριες,

είναι εξαιρετικά σημαντική η παρουσίας εδώ, καθώς αναδεικνύει το ενδιαφέρον σας για ζητήματα που αφορούν όλους μας. Όσα θα εξεταστούν σήμερα ας αποτελέσουν την αρχή για γόνιμο προβληματισμό και συζήτηση με σκοπό την ευημερία της κοινωνίας μας. Για αυτό το λόγο ζητώ την προσοχή σας και αναμένω τις υποδείξεις σας πάνω στο θέμα της σημασίας των καλλιτεχνικών επαγγελμάτων αλλά και των προκλήσεων που αυτά αντιμετωπίζουν.

Αρχικά, τα καλλιτεχνικά επαγγέλματα παίζουν τον σημαντικότερο ρόλο στον τομέα της ψυχαγωγίας, καθώς συμβάλλουν στην δημιουργική έκφραση των συναισθημάτων τόσο των καλλιτεχνών όσο και των ανθρώπων που απολαμβάνουν την τέχνη. Ακόμη, συντελούν στην διατήρηση της κοινωνικής συνοχής, καθώς ενώνουν ανθρώπους με κοινά βιώματα, ενδιαφέροντα και εμπειρίες. Διαδραματίζουν, επίσης, κρίσιμο ρόλο στη διάσωση της πολιτιστικής κληρονομιάς και διαμόρφωση της πολιτιστικής ταυτότητας. Η τέχνη αποτελεί τον καθρέφτη της κοινωνίας, αντικατοπτρίζοντας τις αξίες, τις παραδόσεις και τις εκφάνσεις της. Μέσα από τη ζωγραφική, τη μουσική, το θέατρο, τον κινηματογράφο και άλλες μορφές τέχνης, οι καλλιτέχνες καταγράφουν την ανθρώπινη εμπειρία και προωθούν τη συζήτηση για σημαντικά θέματα. Επιπλέον, τα καλλιτεχνικά επαγγέλματα συμβάλλουν στην οικονομία και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Ο καλλιτεχνικός τομέας περιλαμβάνει μια ευρεία γκάμα επαγγελμάτων, από τους ίδιους τους καλλιτέχνες μέχρι τους τεχνικούς, τους παραγωγούς, τους διαχειριστές εκδηλώσεων και πολλούς άλλους. Η ανάπτυξη του καλλιτεχνικού τομέα συμβάλλει στη δημιουργία οικονομικής ανάπτυξης και προσφέρει ευκαιρίες απασχόλησης σε πολλούς ανθρώπους.

Συνοψίζοντας, τα καλλιτεχνικά επαγγέλματα είναι ζωτικής σημασίας για την κοινωνία και αξίζουν την προσοχή και την υποστήριξη μας, δεδομένου ότι στην εποχή μας αντιμετωπίζουν πλήθος προβλημάτων και προκλήσεων. Μια πρόκληση που αντιμετωπίζουν οι καλλιτέχνες είναι η οικονομική αβεβαιότητα. Πολλοί καλλιτέχνες αγωνίζονται να βρουν σταθερή εργασία και να εξασφαλίσουν επαρκές εισόδημα από τη δημιουργική τους δραστηριότητα. Μια άλλη πρόκληση είναι η αντιμετώπιση της κοινωνικής αναγνώρισης και της αξιοπρέπειας. Πολλές φορές, οι καλλιτέχνες αντιμετωπίζουν καταστάσεις όπου η τέχνη τους υποτιμάται ή δεν εκτιμάται επαρκώς, ιδίως σε μια κοινωνία που συχνά δίνει προτεραιότητα σε άλλους τομείς όπως η επιστήμη ή η επιχειρηματικότητα. Τέλος, οι

Επιμέλεια: Εύη Πεπέ

καλλιτέχνες αντιμετωπίζουν συχνά προκλήσεις στον τομέα της δημιουργικής ελευθερίας και της έκφρασης. Οι περιορισμοί στην ελευθερία της τέχνης, είτε λόγω πολιτικών, κοινωνικών ή οικονομικών παραγόντων, μπορούν να εμποδίσουν τους καλλιτέχνες να εκφράσουν ελεύθερα τις ιδέες και τις απόψεις τους.

Όλα όσα προαναφέρθηκαν αποτελούν μια πρώτη αποτύπωση της πραγματικότητας, όπως έχει διαμορφωθεί μέχρι σήμερα, καθώς δεν είναι δυνατόν να αναλυθεί εκτενώς σε αυτό το πλαίσιο. Είμαι, όμως, πρόθυμος/η να ακούσω και τις δικές σας απόψεις και ελπίζω η καμίνευση των ιδεών να οδηγήσει στην ευημερία και την πρόοδο.

Σας ευχαριστώ για τον χρόνο σας.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Στο κείμενο παρατηρούνται τα χρονικά επίπεδα που αφορούν το παρελθόν και το μέλλον. Να εντοπίσετε από ένα σημείο για κάθε επίπεδο, να δηλώσετε τον τρόπο εκφοράς τους και να εξηγήσετε η λειτουργία του.

Παρελθόν: «Ο διοικητής τού έκανε καυστικές παρατηρήσεις για την ύποπτη αμέλεια που 'δειξε στην υπόθεση της «Γόρτυνος». Κι εκείνος, ο Γιούγκερμαν, αντί ν' απολογηθεί, αντεπετέθη θρασύτατα λέγοντας: «Όλ' αυτά τα 'κανα από σκοπού. Για να σας αναγκάσω να μου δώσετε τη διεύθυνση της «Γόρτυνος», και να ξελασπώσω την Τράπεζα. Γιατί μόνον εγώ μπορώ να την ξελασπώσω». Τότε, ο τοπινός διοικητής κ. Φλωριάδης σηκώθηκε και του 'δωσε το χέρι λέγοντας:—Σύμφωνοι, κ. Γιούγκερμαν.»

Τα παρελθόν δηλώνεται με τη χρήση Οριστικής Αορίστου (έκανε, αντεπετέθη) για να δηλωθούν γεγονότα που συνέβησαν μια φορά στο παρελθόν.

Η αναδρομή στο παρελθόν εξυπηρετεί την καλύτερη κατανόηση της συμπεριφοράς του Γιούγκερμαν. Η ανάμνησή του δικαιολογεί τη θετική στάση του απέναντι στον νεαρό Μίλτο Ρούση.

Μέλλον: «Σ' έναν νέο πόλεμο, τα ποδήλατα θα παίζουν ρόλο. Θα μπορέσουμε και να μοντάρουμε (δεν λέω να κατασκευάσουμε) μοτοσυκλέτες, σε τιμή συμφέρουσα. Θα φτιάσουμε εξαρτήματα και ανταλλακτικά όπλων και πυροβόλων, ακόμα κι ανταλλακτικά αυτοκινήτων... Αυτά για τον πόλεμο. Αλλά κι η ειρήνη δεν με φοβίζει. Θα γεμίσω την Ελλάδα με πάμφθηνα ποδήλατα. Θα φτιάσω μπανιέρες, λαβομάνια, νεροχύτες, σώματα καλοριφέρ. Το εργοστάσιό μου, τεχνικώς τελειότατο, δεν φοβάται κανέναν ελληνικό συναγωνισμό. Δεν θέλω ούτε δασμολογική προστασία, όταν έχω συνέταιρο την Τράπεζα Εμπορικών Παροχών. Οι όροι χρηματοδότησης θα μου επιτρέψουν να γονατίσω τους εισαγωγείς Εξωτερικού. Γιατί, μετά τις πρώτες μου επιτυχίες, θα μου ανοίξτε τα ταμεία σας, κ. Γιούγκερμαν. Γιατί η Τράπεζα έχει τον τρόπο να επιβληθεί στο Κράτος, να κάνει αναπροσαρμογή δασμολογίου και να εξασφαλίσει παραγγελίες...».

Το μέλλον δηλώνεται με τη χρήση Οριστικής Στιγμιαίου Μέλλοντα (θα παίξουν/ θα μπορέσουμε) για να δηλωθούν μελλοντικές πράξεις που θα συμβούν άπαξ και με τη χρήση Υποτακτικής (να επιβληθεί) που δηλώνει τη δυνατότητα να συμβεί κάτι στο μέλλον.

Η αναφορά σε μελλοντικά γεγονότα αναδεικνύει τον φιλόδοξο χαρακτήρα του Μίλτο Ρούση που φαίνεται να εκτιμά ο Γιούγκερμαν.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τη στάση του κεντρικού προσώπου, του Γιούγκερμαν, στο Κείμενο 2, απέναντι στην πρόταση που δέχεται από το νέο επιχειρηματία, Μίλτο Ρούση (μονάδες 10). Να διατυπώσεις την προσωπική σου τοποθέτηση για το αν στην εποχή μας δίνονται εργασιακές ευκαιρίες και πρωτοβουλίες στους νέους ανθρώπους, για να αναπτύξουν τη δημιουργικότητά τους (μονάδες 5). Να οργανώσεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Ο Γιούγκερμαν, έχει θετική στάση απέναντι στην πρόταση που δέχεται από το νέο επιχειρηματία, Μίλτο Ρούση (Σύμφωνοι, κύριε Ρούση). Είναι, μάλιστα, πολύ υποστηρικτικός, αφού τον κάνει συνέταιρο της Τραπεζής Εμπορικών Παροχών. Η θερμή αυτή υποστήριξη εξηγείται από το γεγονός πως ο νεαρός επιχειρηματίας τού θυμίζει τη δική του επιχειρηματική αρχή (με τη μνήμη του ξαναζούσε μια παλιά σελίδα της ζωής του. Ναι, εδώ και δέκα χρόνια, σε τούτο το ίδιο γραφείο, στεκόταν όρθιος —άσημος υπαλληλάκος τότε— μπροστά στον πανίσχυρο διοικητή, τον Φλωριάδη... Για να σας αναγκάσω να μου δώσετε τη διεύθυνση της «Γόρτυνος», και να ξελασπώσω την Τράπεζα. Γιατί μόνον εγώ μπορώ να την ξελασπώσω»). Τότε και εκείνος είχε δείξει νεανική ορμή, ενθουσιασμό και τόλμη, όπως δείχνει στο απόσπασμα ο Μίλτος Ρούσης. Επειδή, λοιπόν, έχει ζήσει ανάλογες εργασιακές καταστάσεις, δείχνει κατανόηση απέναντι σε ένα νέο άνθρωπο που έχει τολμηρά σχέδια (Go on, young man! Go on!).

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να διατυπώσει την προσωπική του/της τοποθέτηση για το αν στην εποχή μας δίνονται εργασιακές ευκαιρίες και πρωτοβουλίες στους νέους ανθρώπους, για να αναπτύξουν τη δημιουργικότητά τους, αρκεί να αιτιολογήσει την απάντησή του/της.

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο-ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arxiki-selida>)».